

pravice, obenem ravnateljstvo dolžnosti do nje... Ta čut pa je danes v nas okrnjen, treba, da ga šele vzgojimo spet. In najprej v sebi. To je oni problem ki od njega odvisi naše ozdravljenje. Mi hočemo, da bo naš narod narod moč, narod, ki naj uspešno tekmuje z drugimi, ki naj raste, procvita, rodi novih vrednot? Mi ga zares hočemo? Vzgojimo ga! Ampak najprej premerimo sebe smo li sami — mi sejalci — celi možje, zdrav in zmožni cvetja in sadu!

Bral sem nekje in če bi ne bil bral, bi se sam domislil primere: Kakor sinovi bogate hiše smo in živimo od kapitala preteklosti, ne pomislimo nič, koliko etičnih vrednot je bilo potrebnih za zgradbo in temelj te hiše, živimo in se ne spominimo, kako je vse to naše tako v konice razvito moderno gospodarsko življenje navezano ravno na značaj in njega odraze: čut za odgovornost, zanesljivost, natančnost, socialnost, samopremagovanje. Da se je iz njega razvilo, kakor plod iz drevesa, da za neizogibno pride do narodne katastrofe, če na globoko ne oborimo debla, ne uničimo ogrcev ob koreninah, ne ostržemo lišaja in mahu na vejah, ne oberemo gosenic v listju! Ne rodi več to drevo, parasit se je usesal vanj, kultura dolaria in lire, kultura fraze, kultura gola egoizma. Uživamo sadove dela svojih prednikov in ne vemo več, da bi brez vseh teh sestavnih značajev, ki jih skoro ne poznamo več, nikdar ne more vzrasti znanost in z nje tudi ne vse snovne dobrine, ki se danes tako radi ponašamo z njimi. »Tisto tvojo Pravico in Resnico in Lepoto,« mi piše dalje oni človek, ki je bil moj prijatelj, »tisto tvojo Pravico smo postavili v muzeji za afrikanke zamorčke da je bodo hodile gledat stare device ko bodo šle od litanih. Ne rabimo je več, tiste vaše pravice, naša »Pravica je naša nova sila, spočeta v orgazmu, ko sta se združila človek in svoboda...«

»Ne vem, kdo je ustanovil tako pravico, ampak naj je bil že kdorkoli, velik falot je bil —« je rekel krčmar Elija...

E — niso te etične in socialne vrednote vseeno ne samo še za afrikanški muzej; tudi niso te vrednote sicer nekaj vzvišenega, lepega, dišečega, ampak nadoblačnega česar narod, ki živi na zemlji, na realnih tleh peklenjskih, ne more rabiti. Narod jih je potreben kot lačni kruh! In ker jih je toliko, ki bi se tem besedam smeiali, ponavljam še enkrat:

Rabimo etičnih vrednot, brezkompromisnih, stopnjevanih, če je treba, do fanatičnosti!

Ampak — lahko je to rečeno, silno silno težko storjeno. Storiemo pa biti mora. Zato je treba, da vzgojimo človeka, ki bo močan, človeka in pol, ki ne bo podlegel nobenemu, še tako mamljivemu položaju, človeka, ki bo poznal samo dve alternativi: Ali svoj poveljani princip ali — če je bil steklo da se zdrobi.

Vprašanje je zdi, ali današnja šola takega človeka vzgaja. Sploh današnja šola vzgaja? Kaj pa je to: vzgoja? Beseda sama pove: vzkišku, v smer proti vrhu (vzgon), gojim = redim, skrbim za ojačanje življenske sile, kopičim energijo. Vzgojati bi torej pomenilo: dvigati. O današnji šoli pa pravi prof. Ozvald, da danes le uči ti. »v duševnost mladega bitja tlačji kakor v meh razne znanosti. Predpisana učna snov, ki jo je treba za vsako ceno dokončati in ki z njo kakor stroji obšipavamo mladega duha, tako rekoč zamaši nežne dohode do tiste osrednje plasti v mladi duši, kjer je zasidrano čuvstvovanje in hotenje človeka. Zato pa je glavni motiv učenja (sami

smo ga potrdili!) strah pred petico, in ko prei ali slei zasine učencu svoboda, takrat še tisto malo znanja, kar ga je obtičalo na površju, skopni kakor kepa snega na pomladanskem solncu...« In šola svojega namena ni dosegla.

Vprašajte v svojih razredih, zakaj se učijo. Poskusil sem sam: Zato, da znam, kadar me vprašate.« In ko ga ne bom več spraševal, mu ne bo treba znati več. Ne sme biti tako.

Rekli boste, to je pretemna barva. Ni — ampak tudi, če bi vam to pustil, imam še vedno v rokah argument, ki je dovolj močan, da podpre mojo trditev. Vzgoja razuma ne samo da ne zadostuje, ampak postane lahko brez istočasne in vzporedne vzgoje vesti in volje k dobremu čelo nevarna, ali kakor pravi Foerster, to kar tatu pri njegovi ponočni obrti svetilka: da si z njo poišče in razsvetli pot k zadovoljenju svojih poželjenj... Vprašajte kriminalne psihiatre, kolikokrat sta združena močno razvita inteligenca z moralčno manjvrednostjo! Gotovo je razum luč in sila, ampak samo človeku, ki je gospodar svojih strasti; vsem drugim pa veljajo besede: er brauchts allein, um tierischer als jedes Tier zu sein... In — učitelj, ki le znanosti utepa, je roko-dolec: učitelj pa, ki vzgaja značaj, je umetnik.« Te besede angleškega pedagoga Parkera so program in pot in geslo. Pestalozzi pravi: »Človek, ki mnogo zna, mora biti bolj kot vsak drug vzgojen k enotnosti svojih duševnih moči. Če ni, postane njegovo znanje v njem samem večša, ki mu zanese razdor v njegovo najglobljo notranjost.«

Ker pa je ta razdor v naši notranjosti obilje našega časa, kakor sem že poprej omenil, in ker je sreča isto kot skladnost s samim seboj, vemo zdi, kam moramo... Vzgojiti moramo značaj. In še prei — voljo. »Kaj bi rekli danes o inženjerju,« pravi Ozvald v eni svojih študij, »ki je gradil, gradil, v nedogled gradil ogromno tovarno za izdelovanje vseh mogočih in nemogočih stvari, pa je pri tej gradnji brez konca in kraja pozabil na — motor! Tak, za znamenja časa slep, za glasove o postulatih življenja gluhi graditelj je šola naših dni, ki na slepo gromadi babilonski stolp intelektualne izobrazbe ter ob tem početju docela pozabi in prezre, da je motor življenja — volja — hotenje, iz hotenja izvirajoče dejanje!« Berite S. Mardenovo knjigo »Volja in uspeh!« Kaj pomeni za človeka v življenju močna volja!... In mi v šoli imo in nato izprašujemo, spet učimo in spet izprašujemo dannadan in leto za letom, kakor v začaranem krogu. Zaverovani v v svoje delo pa ne slišimo visoke pesmi o življenju, ki jo sledi novih vrednot na ves glas pojo že pol stoletja...: »Princip življenja je volja, iz volje slededeče dejanje...«

Nietschejev zarathustra uči: Das Gilck des Mannes heißt: Ich will! Ta »hočem!« je prvi del naše naloge. Zajedno z voljo pa je treba vzgojiti moč, ki bo to voljo udelejšila. Cankar govori v Jakobu Nesreči: »Junako je hotel izpiti morje, uzurpirati božji tron in vsiliti človeštvu svoje življenje, svoje misli in svoj jezik. Tako je hotel in je žalostno propadel.« Zakaj je propadel? Več je hotel, kot je mogel. »O Marko kako s'adko je koprenje brez cilja!« Ni sladkost, samo posebne vrste pijanost je... »Brez koristi je, če se človek upira, življenje gre dalje svojo pot in se ne da izpremeniti...« Jaz pa vam povem: Življenje se da izpremeniti! Kako?

»Močni človek hoče to, kar more, in more to, kar hoče.« pravi Horneffer v svoji knjigi »Pota k življenju.« In človek je maihen ali velik, kakršno je pač nje-

govo hotenje,« je zapisal Jean Paul. Hoteti je korenina moči in moč je korenina hotenja. Če pravi Cankar, da je prav imel tisti študent, ki ni znal rešiti matematične naloge in je šel in skočil v vodo, in še drugje, v kraju na Betajnovi menda, da se je že od nekda ukvarjal s stvarmi, ki je vedel vnaprej, da se mu izjalovijo, in da je to njegova usoda, tetaj rečem jaz, da to ni usoda, da tisti študent ni imel prav ampak da v obeh le ni bilo aktivne protiteži njuni prešerni volji, da v njih le ni bilo — moči. Skladna vzgoja volje in moči — to pa je vzgoja značaja.

In te je v naši šoli premalo. Kakor smo bili sami paračno vzgojeni in smo se učili, ker smo se bali petice oz. hoteli dobro izpričevalo, tako se tudi naši otroci uče, da bodo znali, ko jih bomo vprašali, ker se boje petice, ker hočejo dober red. (Nad. lj. v torčovi, kong. številki.)

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu Poročevalce okr. društev opozarjamo; da je bil sprejet na pokr. skupščini v Ptuj sledeč sklep: Društvena poročila v Učit. Tovarišu. Okrajna učiteljska društva naj delujejo pri svojih članih na to, da bodo poročevalci o društvenih zborovanjih poročali Učit. Tovarišu popolnoma na kratko, opuste naj vse nebitvene formalnosti in stilistične olepšave ter naj poročajo samo o društvenih sklopkih, predavanjih, številu včlanjenih in navzočih članov. — Tiskovni odsek se je prepričal, da je zakasnitev društvenih poročil v Učit. Tov. zgolj tehniškega značaja in ne načelnega ter mora v tem oziru pustiti prosto roko uredniku.

—lu Več pesmi in dopisov, ki niso bili strokovnega značaja smo morali odkloniti radi pomanjkanja prostora.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Št. 1378.

Razpis učnih mest.

V stalno namestitev se razpisujejo ta le učna mesta:

- 1. Konjice, dekliska šestrazrednica, dve mesti učiteljic;
- 2. Sv. Kunigunda na Pohorju, dvo-razrednica, mesto učiteljice.

Pravilno opremljene in kolekovane prošnje je poslati po službeni poti dotičnemu okrajnemu šolskemu svetu do 24. avgusta 1923.

Okrajni šolski svet v Konjicah, dne 24. 7. 1923.

Poklukar, l. r., predsednik.

UČITELJSKA TISKARA

U Ljubljani, Frančiškanska ulica 6

ima svojo vlastitu Tvornico šolskih pisanaka svižu vrsta in risanke (crtanke) Izrahuje in pisanke za okruglo pisanje. Zahtevaite cenike in uzorke pisanaka! Na zahtev izrahuje za vehe narudbe in posebne naslovne straniče.

Učiteljska tiskara prima narudbe za tiskanje knjiga, brošura in tiskаница svižu vrsta u srpskom ili hrvatskom jeziku — hirilicom in latinicom.

Cene niske! Radnja solidna!

Izišla je u srpsko-hrvatskom jeziku knjiga:

„Историја Срба, Хрвата и Словенаца“.

Удбеник за ученике народних школа. Одбрен одлуком госп. Министра Просвете О. Н. Бр. 45. 659.

Израдио: Јово П. Јовановић, шеф кабинета Министра Просвете.

Нарудбе prima Уčiteljska тискара у Лубљани.

Уведите у своје школе само писанке Уčiteljsке тискаре, захтеваите у трговинама (дућанима) само оне ствари, које произвађају наша сталешка господарска подухећа!

Школе имају 10% попуста — трговци по договору.

Нарудбе prima:

УЧИТЕЛЈСКА ТИСКАРА, ЉУБЉАНА, Франчишканска ул. 6.

ŽIKO

Pokusite — — — — — **ŽIKO** — in se prepričajte, da ni okusnejše kave. Nadomešča pravo kavo ter potrebuje malo sladkorja, zato je tudi najcenejša. Priporočljiva je predvsem za otroke, bolnike in rekonvalescente. Številna priznanja na razpolago. Dobi se v vseh boljših trgovinah. Naroči se lahko tudi po povzetju najmanj 5 kg direktno v **Pražarni „Žika“**, d. z o. z. Ljubljana, Rož. dol.

Priporoča se:

HOTEL SLON

kavarna, restavracija in kopališče.

Hedžet - Koritnik.

Ne zamudite ogledati si izložbeno okno!

Na kongres došlemu učiteljstvu
10% popusta edinole v trgovini
Josip Matek
 LJUBLJANA, Dalmatinova ul. 13, poleg hotela Štrukelj.
 Bombažovo in platneno blago, predtiskanje modernih in navadnih vzorcev za šolo in dom.
 Primerna prilžnostna darila za neverjetno nizke cene.

Pot k nam se gotovo izplačati!

TOVARNA
 TELOVADNEGA, ŠPORTNEGA, IGRALNEGA IN GAŠILNEGA ORODJA
STANE VIDMAR
 PRED ŠKOFIJO 19. LJUBLJANA Sv. PETRA CESTA 75.

MODNA IN ŠPORTNA TRGOVINA ZA DAME IN GOSPODE

P. MAGDIĆ
 LJUBLJANA
 NASPROTI GLAVNE POŠTE.

NAJVEČJA IZBERA DAMSKIH OBLEK, BLUZ, PLAŠČEV IN NAKITNIH PREDMETOV DALJE KLOBUKOV ZA GOSPODE PERILA, KRAVAT IN DRUGEGA.
 TELEFON INTERURBAN 438.